

VAN DE REDACTIE

Het is een werkelijk genoegen om voor de eerste maal als nieuwe hoofdredactrice de *Bijdragen tot de Eigentijdse Geschiedenis* te mogen inleiden. Het is een genoegen in veelvoud. In de eerste plaats is er de kwaliteit van de hier gepubliceerde artikelen. In naam van de redactie zijn wij bijzonder verheugd de belangrijke bijdrage van Herman Van Goethem over de problematiek van het administratieve reilen en zeilen in bezet België te publiceren. Het artikel stelt een nieuwe aanpak van die problematiek voor. Die aanpak zal allicht de discussie aanzwengelen. In de toekomst zal die echter evenzeer onontkoombaar zijn om de vraag rond de rol van de lokale administraties in de mechanismen die tot de uiteindelijke “*Endlösung*” leidden afdoende te beantwoorden. Van Goethem geeft ons een verhelderend beeld over de mogelijkheden die een onderzoek vanuit het internationaal recht en in het bijzonder de *Conventie van den Haag*, zoals in 1910 geratificeerd door het Belgisch parlement, ons biedt. Hij toont ook aan hoe bepaalde van de hoogste administratieve gezagsdragers, door het niet uitvaardigen van onderrichtingen, de lokale ambtenaren volledig in het ongewisse lieten. Andermaal stelt Van Goethems bijdrage de Antwerpse specificiteit in het licht, een essentiële problematiek die ook centraal staat in Lieven Saerens’ artikel. Saerens geeft een uiterst nauwkeurige berekening van de lokale Belgische deportatiecijfers, die toelaat de arrestatie van de Antwerpse Joden tot op het meest micro-lokale niveau te vatten, namelijk straat per straat. Hij plaatst de extreme kwetsbaarheid van de Joden van Antwerpen op het voorplan en de quasi onmogelijkheid om aan hun tragisch lot te ontsnappen. Bepaalde mechanismen om tot hulp aan Joden over te gaan, hebben in andere steden – in het bijzonder Brussel – een onmiskenbaar positieve rol gespeeld, maar werkten in Antwerpen duidelijk niet.

De studie over die genocide staat sinds geruime tijd in het middelpunt van de historiografische en maatschappelijke debatten. Ook het ‘repressievraagstuk’ kan op blijvende ‘historische preoccupaties’ rekenen. Alhoewel de inzet van dat vraagstuk voor velen een kwestie van collectieve herinnering is, mogen we niet uit het oog verliezen dat de repressie ook – en vooral – een historisch vraagstuk is. Talrijke aspecten ervan zijn reeds bestudeerd, maar tegelijkertijd vertoont het onderzoek ook nog heel wat lacunes. In dit nummer publiceren wij twee bijdragen van jonge historici, die het debat onmiskenbaar verrijken. Koen Aerts behandelt de politiek rond het naoorlogs genadebeleid en Jonas Campion heeft het over de epuratie binnen de rijkswacht. Beide artikelen zijn gebaseerd op de licentiaatsverhandelingen van de respectieve auteurs, die in hun doctoraatsstudies verder op die onderwerpen zullen ingaan. Formeel gezien is het genaderecht een koninklijk recht bij uitstek – net na de oorlog, tot in 1950, het recht van prins-regent Karel –, maar in de praktijk stond het meer onder controle van de ministers van Justitie dan van de regent. Wat was de houding van de ministers van Justitie in die delicate kwestie en wat waren hun motivaties? Het artikel van Aerts gaat die confrontatie aan. Het is echter even interessant het fenomeen van de epuratie en de gevolgen ervan te benaderen binnen een bepaald, belangrijk politieel instituut, de Belgische rijkswacht. Dat korps, symbool voor de ordehandhaving, werd na de oorlog zelf genoodzaakt om in eigen rangen ‘schoonmaak’ te houden.

Een ander ‘gevoelig’ onderwerp dat in deze *BEG* wordt behandeld is de immigratie. Als inzet van een intens maatschappelijk debat, kan het migratievraagstuk alleen maar vanuit het langetermijnperspectief worden bekeken. Hoe en onder welke omstandigheden hebben bevolkingsgroepen hun land van oorsprong verlaten om zich elders te vestigen, *in casu* in België? Mazyar Khoojinian bestudeert de geschiedenis van de Turkse migratie, op een moment dat enerzijds België – en in het bijzonder de steenkoolmijnen – opnieuw een gebrek aan arbeiders had en anderzijds de werkkracht van de Turkse mijnwerkers alom geprezen werd.

De *BEG* geeft zoals steeds ook ruimte aan debatten, iets waaraan in onze wetenschappelijke wereld nog steeds nood is. Willem Erauw nodigt ons uit ons nog eens te verdiepen in de essentiële discussies rond de ‘herinnering’ en de ‘herdenkingsplicht’. Die thema’s leven telkens weer op, zoals in maart van dit jaar nog aangetoond werd door het wetsvoorstel van de senatoren Alain Destexhe (MR) en Isabelle Durant (Ecolo) dat voorziet in de oprichting van een “Bijzondere commissie belast met het bestuderen van de relatie tussen de nationale politieke overheid, het historisch onderzoek en de verwachtingen van de samenleving inzake geschiedenis en gedachtenis”. Maar de discussies beperken zich uiteraard niet louter tot artikelen in de strikte zin. Vooreerst is er in dit nummer van de *BEG* Antoon Vrints’ grondige lectuur van de studie van de Brusselse historicus Bruno Benvenuto (*Des hommes en guerre. Les soldats belges entre ténacité et désillusion 1914-1918*, Brussel, 2005). Daarnaast zal ook het recensiegedeelte *Bibliotheek* allicht de nodige stof tot discussie opleveren. Wijzen we in dit verband op de rubriek *Economische geschiedenis* waarin – eerder uitzonderlijk – talrijke, vrij uitvoerige recensies voorkomen.

Mijn vreugde hangt echter evenzeer samen met het ‘profiel’ van de auteurs van dit nummer. Drie auteurs zijn recent afgestudeerde, jonge historici. In 2004 betreunde mijn voorganger, Rudi Van Doorslaer, het nog dat een tijdschrift als het onze onvoldoende, kwalitatief goede artikelen aangeboden kreeg. Het is uiteraard niet de bedoeling om nu plots hoerakreten te slaken en te beweren dat voortaan alles goed gaat, maar desondanks kan men zich alleen maar verheugen op de kwaliteit van de hier gepresenteerde bijdragen en hopen dat die tendens zich zal verderzetten; steeds voor ogen houdend dat er vaak factoren meespelen waar men geen vat op heeft, zoals de fluctuaties in de stijging van het aantal historici, gekoppeld aan het al dan niet groot aantal kwaliteitsvolle onderzoekers. Het is aan die laatsten dat wij onze oproep voor het inzenden van bijdragen hernieuwen. Dit nummer bewijst voldoende dat – en dit geldt voor alle universiteiten van het land – de aflossing van de wacht klaar staat.

Tenslotte sluit mijn vreugde ook aan bij de mogelijkheid die mij gegeven wordt om het werk te vervolgen dat tien jaar geleden in het leven werd geroepen, toen de *Bijdragen tot de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog* werden vervangen door de *Bijdragen tot de Eigentijdse Geschiedenis*. Die dynamiek is de vrucht van het redactiecomité dat Rudi Van Doorslaer van in het begin mee begeleid heeft, een ploeg die zich steeds volledig heeft ingespannen en meegewerkt heeft aan de kwaliteit van het tijdschrift. In een

tijdspanne van een decennium heeft de *BEG* ongetwijfeld zijn plaats gevonden in de historische wereld. Het tijdschrift heeft zijn intentie om een ontmoetingsplaats te zijn voor onderzoekers uit de beide gemeenschappen en uit alle universiteiten van het land waargemaakt. We vergeten evenmin dat dankzij de aanwezigheid in de redactie van buitenlandse onderzoekers die bijzondere banden met België hebben de uitstraling en actieradius van de *BEG* nog vergroot werd.

De *BEG* heeft ook kunnen bijdragen tot de vernieuwing van de historiografie, met themanummers rond de Eerste Wereldoorlog, vrouwen- en jeugdgeschiedenis, nationalisme... Die evolutie zal zich verderzetten en ik ben blij de lezers aan te kondigen dat twee nieuwe themanummers in voorbereiding zijn : een over de jaren 1970, dat een mooie bijdrage aan de cultuurgeschiedenis zal leveren, en een over de 'historische fascinatie' : hoe hebben plaatsen met een bijzondere historische uitstraling een essentiële plaats ingenomen in onze hedendaagse verbeelding ? Andere thema's en vraagstellingen zullen evenmin ontbreken om onze volgende nummers te verrijken, getuige daarvan althans echo's van zowel door het SOMA als door de onderzoeksweld in het algemeen geïnitieerde onderzoeksprojecten.

Maar een tijdschrift is niets zonder zijn auteurs en... lezers. Het is eerst en vooral aan hen dat ik denk, in de hoop dat zij evenzeer als ik de voorgestelde bijdragen zullen appreciëren, in hun verscheidenheid en hun vernieuwing. Veel leesgenot !

Chantal Kesteloot